

nitve. Az egyik állami birtokon olyan istállókban helyezik el az időszakos munkásokat, ahol becsurog az eső és az emberek egész éjszaka dula-kodnak egy kis száraz helyért. A hatósági ellenőrzés, amit törvény ír elő, nagyon hiányos és közbelépésre csak ritka esetben kerül sor. Sok visszaélést követnek el itt is a bércsökkenéssel egyet jelentő robotszerű mellékszolgáltatások kikötésével; a napszámnak napkeltétől napnyugtáig való számítása és a vasárnapi munka külön díjazás nélküli végeztetése szintén sok jogos elégedetlenség forrása. A földreform során az uradalmak gyakran a legrosszabb földjeiket adták le, ami a juttatottak körében állandó elégedetlenséget okoz. Ami pedig a munkásság életviszonyait illeti, bizony itt sem látszik meg, hogy a „naposabb oldal”-ról van szó. A szerző nagyobb számú munkáscsalád helyzetét vizsgálta meg és azt találta, hogy ezek 19 százaléka a legteljesebb nyomorral és éhínséggel küzd. „Vannak családok, ahol hónapszámba csak főtt burgonyát és kukoricakását esznek; más helyen nem reggeliznek” és a szerző maga is többször hallotta, hogy a gyermekek vacsora helyett „a szegénység már szinte közmondás számba menő parancsát kapták, feküdj és aludj.” Ime, ezeket írja egy mai magyarországi földbirtokos is, aki lát és felelősséget érez. (*Varga Béla*)

RÉZLER GYULA: A MAGYAR NAGYIPARI MUNKÁSSÁG KIALAKULÁSA 1867—1914 Budapest, Rekord kiadás 1938.

A szerző előbb a magyarországi nagyipar lassu és nehéz kialakulását szemlélteti a mult század első felének bomladozó feudális társadalmában, majd rátér a nagyipari munkásság kibontakozásának tárgyalására. A számok és statisztikák tükrében ábrázolja, hogyan ölt a kezdetben csaknem teljesen idegen nagyipar magyar jelleget. Vázolja a munkásság szociális jellegét a mult század végén, az 1873. évi gazdasági válság után, majd a század elejének rohamosan fejlődő kapitalizmusában. Törekvéseit gazdasági helyzetének javításáért, mely a tisztán gazdasági sikről szükségszerűen tolódik egyre inkább a politikai sikra, míg nem a világháború előestéjén a szakszervezetekbe tömörülő munkásság már jelentékeny gazdasági és politikai tényezőként szerepel. A munkaidő, a bérek, az életnivó változását pontos adatok és szemléltető statisztikák alapján mutatja be. Tényeket ismertet, ha nem is teljességükben; minden adat mellett pontosan feltünteti a forrást ahonnan merített.

(B. Z.)

VENZMER GERHARD: A SORSBONTÓ HORMONOK, Budapest, Delta kiadás 1938.

Népszerű előadásban tájékoztat a hormonokról ez a kis könyvecske. Mindenki számára fontos és hasznos, ha megismerkedik az életnek ez „üzemi anyagaival”, melyek az ember külső és belső harmóniájára olyan nagy befolyással vannak. Az emberek nagy része előtt meséknek látszó történetek jutnak általuk egészen más megvilágításba és az életben rejtelmeseznek és hihetetleneknek látszó változások kapnak világos magyarázatot. Az élet egyes jelenségei, mint az ember ifjúsága és öregsége, egészsége és betegsége, külső alakja új értelmet nyernek. A pajzsmirigy, hasnyálmirigy, mellékvese, agyfüggelék hormonjainak hatásáról éppúgy tájékozódunk, mint többek között a nemiszervek hormonjairól. Nem ismeretlen betegség már a Basedow-kór, vagy a Simonds-kór, mint ahogy magyarázatot kapunk a törpe vagy az óriás nővérsről is. Azonban nemcsak a testi, hanem a szellemi folyamatot is befolyásolják a hormonok, mint a jellemek kialakulását is. A renyhe gon-

dolgozású lusta ember éppugy hormonjainak köszönheti csökkent reakcióképességét, mint a könnyű felfogású, tettekre kész ember fokozott munkaképességét. Mindezt a tudományos és művelt ember számára oly fontos ismeretanyagot könnyed olvasmányként nyújtja a szerző, akinek tárgyba vágó írásait a *Korunk* régebbi évfolyamaiból is ismerheti az olvasó. (*Schmiedt Ferenc*)

BIRÁLATOK

ÚJ MAGYAR KÖLTŐK I.

ILLY ÉS GYULA (III.)

A fordulat — az írói kongresszusi utazás — lényege nem az, hogy új ismeretlen világ nyílt meg előtte, hiszen addig is bejárt sok földet, országot, és csak részben az, hogy mit látott ebben az új világban. A fontos az az előre elhatározás, illetve annak a szükségességnek a belátása, hogy tapasztalatairól való beszámolója csak akkor lesz lehetséges, ha rajtuk érzik az „elfogulatlan“ megfigyelő tekintete, az objektív szándék, a tényektől való függetlenség gesztusa.

Pisítye právdu! — Irjátok meg az igazságot! — ezt a mottót hozta haza utraivalól, illetve igazában vitte ki magával. „Tárgyilagos helyzetjelentést“ akar adni, csak azt, amit „két szemével“ látott, hogy a célzatosság gyanujába ne keveredjék. S ez a magatartás költői eredményeket hoz létre. Az „igazságot“ akarja látni s hamarosan rá kell jönnie, hogy nem az igazságról, hanem a valóságról van szó. A második belátás aztán az, hogy a valóság lényege nem merül ki a tárgyi valóság konstatálásában. Az ucca, amelyen jár, a szoba, amelyben megfordul, az asztal, amelyhez leül, a hang, amelyet hall, a gép, amelyet lát, tapint, mind észlelt valóságok és bármennyire megfigyeli is őket, bármennyire is összehasonlításokat tesz más uccák, házak, emberek, helyzetek között, hiányos és hibás eredményekre jut, ha csak észlelhető mivoltukat, a különbségeket és megegyezéseket, alkalmasságukat vagy hasznosságukat állapítja meg.

Különbség van a tényekben és cselekedetekben, abban, hogy az emberek a reménytelenség letargiájába süllyedve élék-e életüket és abban, hogy a nélkülözés fájdalmát is beragyogja-e az optimista hit, — abban, hogy az életadásban vagy nem-adásban szabad utat kell-e engednem a természet vak törvényének vagy korrigálhatom és áttörhetem a törvény vakságát, — abban, hogy a bűn elkövetésénél súlyosbító vagy enyhítő körülmény-e a részegség, stb., stb., — a legjelentéktelenebb esettől a legvézetszerűbb eseményig, a legköznapiabb tárgytól a legmonumentálisabb alkotásig arra az eredményre kell jutnia, hogy a dolgoknak perspektívájuk van, *történelmük* van, a dolgok között egyetemes összefüggés van és csak ebben az idő és térbeli összefüggésükben, egyetemességükben érthetők meg a szemmel látottak, füllel hallottak. A tárgyak egymásmelletiségéből mozgás lett, a jelenségek egymásutániságából egymásra hatás, és mindezekből fejlődés, — egy-szóval, — a mechanisztikus materializmust a már kifejtett átmeneti